

Programmi vorm

Programmi koostamise korralduslik abiinfo, mida avalikustama ei pea.

Programmi koostaja ja vastutaja	Energeetika osakond, maavarade osakond, energeetika ja maavarade asekanstler
Programmi eelnõu valmimise aeg	30.09.2022
Vormi sisu kasutamise selgitus	Vormis toodud info on sisendiks riigi eelarvestrateegia (RES) ja riigieelarve seaduse (RE) protsessi koostamisele. Programmi eelnõu kohandatakse RES-ist ja RE-st lähtuvalt. Programmi kinnitab minister käskkirjaga.

1. Programmi üldinfo (esileht)

Tulemusvaldkond	Energeetika
Tulemusvaldkonna eesmärk	Tagada tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega. Panustada Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu
Valdkonna arengukava/	Energiamajanduse arengukava aastani 2030 (ENMAK) ¹ Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050 ²
Programmi nimi	Energeetika ja maavarade programm 2023-2026
Programmi eesmärk	Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning läbi tulevikku vaatava regulatsiooni energiaturu areng ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum. Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnavalaseid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.
Programmi periood	2023-2026
Peavastutaja (ministeerium)	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Eesti Geoloogiateenistus, Eesti Varude Keskus
Kaasvastutaja ministeerium ja selle valitsemisala asutused (ühisprogrammi puhul)	Ei

¹ <https://www.mkm.ee/et/eesmargid-tegevused/arengukavad>

² https://www.envir.ee/sites/default/files/mpp_2050_kujundatud.pdf

2. Sissejuhatus

1. Sissejuhatus

Energeetika ja maavarade programm on koostatud „Energiamajanduse arengukava aastani 2030“ (edaspidi ENMAK või arengukava) ja „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“ (edaspidi maapõuepoliitika) eesmärkide saavutamiseks.

Energiamajanduse arengukava üldeesmärgiks on tagada tarbijatele turupõhise hinna ning kättesaadavusega energiavarustus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu (edaspidi EL) pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega, samas panustades Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamise ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu. Maapõuepoliitika põhialuste kohaselt on eesmärgiks tagada maapõueressursside teaduspõhine ja ressursitõhus uurimine, haldamine ning kasutus, mis on kooskõlas Euroopa Liidu Tööstusstrateegia³ eesmärkidega. Soovitud muutused energiamajanduses ja ressursikasutuses ning nendega seotud teistes valdkondades peavad aset leidma eelkõige majanduskeskkonna ja turegulatsiooni toel ning riiklike vahenditega sekkumine nende saavutamiseks on erandlik. Programmis ettenähtud meetmete elluviimisel on positiivne mõju Eesti majanduskasvule ja konkurentsivõimele.

Programmist tulenevate tegevuste rakendamine peab tagama ENMAKist ja maapõuepoliitika põhialustest tulenevate riiklike ülesannete täitmise vastavalt arengukavades ettenähtule. Programmi eesmärk: Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning maapõueressursside teaduspõhine riigi majanduskasvule suunatud ressursitõhus haldamine ja kasutus. Läbi tulevikku vaatava regulatsiooni energiaturu areng ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum ja väheneb sõltuvus taastumatutest loodusvaradest.

Energeetika ja maavarade programmi viiakse ellu läbi kolme meetme: energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus, primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuvenergia osakaalu suurendamine ning maapõueressursside uurimine ja kasutamine.

Programm koondab elektri-, soojus- ja kütusemajanduse, transpordisektori energiakasutuse ja hoonete energiakasutusega ning maapõuepoliitika kujundamise ja elluviimisega seonduvad tegevused (elamumajanduse tegevused kuuluvad ehituse programmi).

Lisaks käsitleb programm riigi tegevusvaru moodustamise ja haldamisega seotud tegevusi. 2021. aasta suvel kujundati Eesti Vedelkütusevaru Agentuurist AS Eesti Varude Keskus (EVK), mis tegeleb lisaks kütuse valdkonna varu haldamisele ka muu riigi tegevusvaru seisukohalt olulise varu moodustamise ja haldamisega (nt. toidu, käsimüügiravimite (sh retseptiravimite) ja meditsiinitarvikute, isikukaitsevahendite varu). EVK vastutab varu moodustamise, hoiustamise, kvaliteedikontrolli teostamise, varude uuendamise ning kasutusele võtmise ja jaotamise logistika korraldamise eest. Lisaks seirab EVK varuga seotud majandussektorite toimepidevust.

---

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0102>

Energeetika ja maavarade programm panustab strateegia „Eesti 2035“ sihtidesse „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja „Eestis on kõigi inimeste vajadustega arvestav, turvaline ning kvaliteetne elukeskkond“⁴.

3. Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava

Programmi eesmärk:	Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning läbi tulevikku vaatava regulatsiooni energiaturu areng ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum. Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnavalaseid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.				
Programmi mõõdik	2021 (tegelik)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Soodsa hinnaga ja keskkonnanõudeid arvestav kütuste ja energia kättesaadavus tarbijale Allikas: Maailma Energeetikanõukogu	ABB	ABB	ABB	ABB	ABB

Programmi eesmärk

Eestis on tagatud pidev energiavarustus ning läbi tulevikku vaatava regulatsiooni energiaturu areng ning Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum. Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnavalaseid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.

Rohepöörde kontekstis mitmekordistub paljude toormete, näiteks akumetallide, vajadus võrreldes fossiilsetel kütustel põhineva majandusmudeliga (Rahvusvahelise Energiaagentuuri raporti⁵ põhjal). Eestis leidub kriitilisi toormeid (eelkõige haruldaste muldmetallide ja akumetallidena) fosforiidis, graptoliitargilliidis, kristalses aluskorras ja tööstusjäätmetena⁶. Samas ei ole Eesti riikliku tähtsusega strateegiliste maavarade, sh EL kriitiliste toormete nimekirja⁷ kuuluvate ressursside uuritus praegu piisav, et võimaldada sektori arendustega edasi minna ja väärtusahelas lisandväärtust suurendada.

⁴ [Aluspõhimõtted ja sihid | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

⁵ The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions, IEA, 2021.
<https://iea.blob.core.windows.net/assets/24d5dfbb-a77a-4647-abcc-667867207f74/TheRoleofCriticalMineralsinCleanEnergyTransitions.pdf>

⁶ <https://www.egt.ee/uudised/meist-meedias-pohjarannik-virumaa-fosforiidis-leiti-ka-haruldasi-muldmetalle>

⁷ https://rmis.jrc.ec.europa.eu/uploads/CRM_2020_Report_Final.pdf

Seoses hoonete energiatõhususe parandamise ja rekonstrueerimisega on kasvanud ka nõudlus ehitustegevuseks kasutatava materjali, sh looduslike maavarade järele. Nende pidev ja samas säästlik kasutamine suurenenud mahus vajab aga samuti analüüsi ja lisauuringuid.

Eesti energiamajanduse ning maapõueressursside haldamise ja kasutamise areng peab olema kooskõlas ELi pikaajaliste energia- ja kliimapoliitika eesmärkidega, panustama Eesti majanduskliima ja keskkonnaseisundi parendamisse ning pikaajalise konkurentsivõime kasvu.

Programmi mõõdikud

Programmi mõõdik ühtib energeetika tulemusvaldkonna mõõdikuga ja on Maailma Energeetikanõukogu poolt välja arendatud riikide energiapoliitika jätkusuutlikkuse indikaator Energy Trilemma Index⁸, mis iseloomustab riigi energiamajandust läbi kolme aspekti: energiajulgeolek, energia kättesaadavus ja taskukohasus ning energeetika keskkonnamõju. Indeksi alusel reastati 2021. aastal 101 riiki maailmas ning Eesti oli selles järjestuses 20. kohal tulemusega ABB. Seetõttu on tabelis 1 sihttase ABD asendatud uue sihttasemega ABB.

Programmi rahastamiskava (tuhandetes eurodes)

	2022 eelarve*	2023 eelarve	eelarve		
			2024	2025	2026
Programmi kulud	63 426	258 306	93 064	82 714	77 661
<i>meede 1 Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus</i>	7 299	207 225	7 007	7 017	7 029
<i>programmi tegevus 1.1. Elektri- ja gaasivarustuse tagamine</i>	378	160 297	467	472	477
<i>programmi tegevus 1.2. Transpordikütuste valdkonna reguleerimine ja kütusevarude säilitamine</i>	6 718	6 290	6 292	6 296	6 299
<i>programmi tegevus 1.3. Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne</i>	204	40 639	247	249	252
<i>meede 2 Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises</i>	53 045	46 450	82 469	72 572	67 506
<i>programmi tegevus 2.1. Energiatõhususe suurendamine</i>	29 884	1 968	591	596	602
<i>programmi tegevus 2.2. Taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises</i>	23 161	44 481	81 878	71 976	66 904
<i>meede 3 Maapõueressursside uurimine ja kasutamine</i>	3 082	4 631	3 588	3 124	3 126
<i>programmi tegevus 3.1. Maapõueressursside uurimine ja kasutamine</i>	1 242	2 645	1 687	1 240	1 242
<i>programmi tegevus 3.2. Geoloogiline kaardistamine ja maapõue kompetents</i>	1 839	1 985	1 901	1 884	1 885

* Eelarve 2022.a kohta on esitatud koos lisaeelarvega seisuga 20.06.2022.

⁸ <https://trilemma.worldenergy.org/>

4. Hetkeolukorra analüüs

Käesolevas programmis kirjeldatu hõlmab energeetika tulemusvaldkonna tegevusi, mis on seotud või mõjutavad energia tootmist, ülekannet ja jaotamist ning tarbimist ning maapõueressursside (sh maavarade) haldamist ja kasutamist ning geoloogilise kompetentsi arendamist. Meetmete ja programmi tegevuste valikul on lähtutud MKM-i põhimääruses sätestatud tegevustest ja programmi eesmärkidest.

Energeetika tulemusvaldkonnas panustatakse strateegia „Eesti 2035“ sihtidesse „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja „Eestis on kõigi inimeste vajadustega arvestav, turvaline ning kvaliteetne elukeskkond“⁹. Strateegia „Eesti 2035“ tegevuskavas¹⁰ toodud muutuste saavutamisel on **energeetikas kõige suuremad väljakutsed:**

1. Energiajulgeoleku tagamiseks elektrivõrgu sünkroniseerimine Kesk-Euroopa sagedusalaga; elektrivõrgu arendamine kasvavale hajatootmise, salvestuse, laadimise jms nõudmistele vastavaks; maagaasile alternatiivide leidmine; kõrgete energiahindade kompenseerimine ning 1000 MW juhitava (tootmis- ja/või salvestus)võimsuse olemasolu tagamine turutingimustel.

2. Taastuenergia osakaalu suurendamisel on väljakutse jõuda vähempakkumiste, pikaajaliste taastuenergia ostulepingute ja turupõhiste taastuenergia tootmisvõimsuste rajamise tulemusena taastuvelektri toodangu olulise kasvuni oludes, kus tuuleparkideks sobivaid alasid on maismaal väga piiratult ning planeerimis- ja mõjuhindamiste menetlusprotsessid võivad võtta aastaid. Riiklike eesmärkide (sh kliimaneutraalsele energiatootmisele üleminek) täitmiseks vajalikus mahus taastuenergia projektide elluviimiseks on oluline koostöös ministeeriumide, kohalike omavalitsuste, arendajate jt leida taastuenergia tootmiseks sobivad alad mahus, mis tagaks ülemineku taastuenergiALE.

3. Energiatõhususe suurendamisel on suurimad väljakutsed kavandatud hoonete rekonstrueerimismahtude realiseerimine (sh avaliku sektori hooned) ja transpordikütuste nõudluse vähendamine, lisaks on oluline täiustada energiasäästu prognoosimise metoodikat energiasäästukohustuse täitmise seiramiseks ja koguda energiatõhususe meetmete tulemuste kohta andmeid energiasäästu hindamiseks. Euroopa Liidu Kliimapaketi „Fit for 55“ raames on muutmisel energiatõhususe direktiiv, millega plaanitakse alates 2024. aastast suurendada energiasäästukohustust ligi kaks korda. Eeldatavalt ei suuda Eesti ambitsioonikamat eesmärki praeguste energiatõhususe meetmega saavutada, mistõttu on selle kehtestamisel vajalik kavandada täiendavaid energiatõhususe meetmeid nii hoonete, transpordi, avaliku sektori kui ettevõtete energiatõhususe suurendamiseks.

Eesti energiaga varustamise kindlus on väga hea: ELis on Eesti sõltuvus energiakandjate impordist üks väiksemaid, lisaks põlevkivile kindlustab omamaiste energiaallikate kõrge osakaalu taastuenergia – biomass, tuul ja soojuspumpade abil saadud soojus. Elektrienergia, gaasi, vedelkütuste ja tahkekütuste pakkujate paljusus on taganud tarbijatele turupõhised energiahinnad. Kaugkütte hinnaregulatsioon on taganud jätkusuutliku kaugküttesüsteemide toimimise, kus on tarbijate ja teenusepakkujate huvid tasakaalustatud. Pikas plaanis tuleb Eesti

⁹ <https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/aluspohimotted-ja-sihid>

¹⁰ [Materjalid | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

energiamaajanduses ja maapõue kasutamisel järjepidevalt tegeleda energeetika ja maavarade kasutusest tingitud keskkonnamõjude vähendamise, tõhusama ning säästlikuma energiatarbimise ja -tootmise edendamise ja varustuskindluse hoidmise kõrgel tasemel.

Rohepöörde kontekstis mitmekordistub paljude toormete, näiteks akumetallide, vajadus võrreldes fossiilsetel kütustel põhineva majandusmudeliga (Rahvusvahelise Energiaagentuuri raporti¹¹ põhjal). Eestis leidub kriitilisi toormeid (eelkõige haruldaste muldmetallide ja akumetallidena) fosforiidis, graptoliitargilliidis, kristalses aluskorras ja tööstusjäätmetena¹². Samas ei ole Eesti riikliku tähtsusega strateegiliste maavarade, sh EL kriitiliste toormete nimekirja¹³ kuuluvate ressursside uuritus praegu piisav, et võimaldada sektori arendustega edasi minna ja väärtusahelas lisandväärtust suurendada.

Seoses hoonete energiatõhususe parandamise ja rekonstrueerimisega **on kasvanud ka nõudlus ehitustegevuseks kasutatava materjali**, sh looduslike maavarade järele. Nende pidev ja samas säästlik kasutamine suurenenud mahus vajab aga samuti analüüsi ja lisauuringuid.

5. Olulised tegevused

Olulised tegevused 2023-2026 eesmärkide täitmiseks

Viiakse lõpuni perioodi 2014-2020 EL rahastutest rahastatavad meetmed (projektide lõpetamine, viimased väljamaksed):

- Amortiseerunud ja ebaefektiivse soojustorustiku renoveerimist või uue soojustorustiku rajamist toetatakse 2023. aastal ligikaudu 0,8 miljoni euroga. Meetme tulemusena väheneb energia lõpptarbimine soojuse efektiivsema tootmise ja edastuse tõttu
- Kaugküttekatelde renoveerimist, rajamist ja kütuse vahetust toetatakse 2023. aastal 2,3 miljoni euroga. See annab katlamajadele võimaluse minna üle kohalikele keskkonnasäästlikumatele kütustele nagu puit, toetades seeläbi kohalikku tööhõivet ning hoides kaugkütte kulud mõistlikuna
- Toetatakse tänavavalgustuse taristu renoveerimist energiasäästu eesmärgil 1 miljoni euroga. Eesmärk on tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurendamine, mille selle tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele
- Toetatakse rohegaasi tootmist ning suunamist lõpptarbijatele 2023. aastal ligikaudu 6 miljoni euroga. Rohegaasi tootmine tekitab kohalikke töökohti, aitab ära kasutada põllumajanduse jääke, vähendab fossiilkütuste importi ja hoiab looduse puhtamana. Kuivõrd kõrge maagaasi hind on vähendanud toetusvajadust, kavandatakse biometani tootmise toetamise meetet pikendada maksimaalselt lubatud 2024. aastani.

¹¹ The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions, IEA, 2021.
<https://iea.blob.core.windows.net/assets/24d5dfbb-a77a-4647-abcc-667867207f74/TheRoleofCriticalMineralsinCleanEnergyTransitions.pdf>

¹² <https://www.egt.ee/uudised/meist-meedias-pohjarannik-virumaa-fosforiidis-leiti-ka-haruldasi-muldmetalle>

¹³ https://rmis.jrc.ec.europa.eu/uploads/CRM_2020_Report_Final.pdf

- Elektribusside ühistranspordis piloteerimise meetmega toetatakse 2,6 miljonit euroga transpordisektorisse taastuvenergia kasutuselevõttu ning vähendame seeläbi transpordis tekkivaid heitgaase
- Valmib Eesti Geoloogiateenistuse Arbavere maapõue uuringukeskuse teadusmaja.

Samuti käivitatakse 2023. aastal uue EL rahastusperioodi (2021-2027) meetmed, mille väljamaksed hakkavad vastavalt taotlusvoorude tulemustele järk-järgult programmis kajastuma ning jätkuvad meetmed, mille rahastusotsus on tehtud, kuid väljamaksed toimuvad vastavalt taotlusvooru tulemustele hiljem:

- Toetatakse vesiniku väärtusahela (tootmine, tarnimine, tarbimine) ühistranspordis piloteerimist kuni 5 miljoni euroga, et luua alternatiivseid keskkonnasäästlikke elektrienergia tootmise võimalusi ja toetada rohevesiniku kasutuselevõttu ühistranspordis ning käivitatakse jätkumeede EL taaste- ja vastupidavusrahastu mahus 50 miljonit eurot.
- Soetatakse koostöös Kaitseministeeriumiga Lääne-Eesti meretuulealade vabastamiseks õhuseireradari 66,8 miljoni euro eest. See on vajalik, et saaksime suurendada kodumaist keskkonnasõbralikku energiatootmist ilma meie kaitsesüsteeme häirimata
- Eraldatakse 49 miljonit eurot ulatuses täiendavaid vahendeid võrgutugevusteks elektri jaotusvõrgus, et tõsta jaotusvõrgu võimekust uusi taastuvelektri tootmiseadmeid liita. Et võimalikult paljud rohepöördest osa võtta saaksid, lähevad need vahendid ennekõike väiksemate tootmiseadmete võrguga liitumise kiirendamiseks ja soodsamaks muutmiseks.
- Jätkuvad tööd ülekandevõrgu tugevdamiseks (2023. aastal 8,5 miljonit eurot mahus, toetuse kogumaht 36 miljonit eurot), et saaks rohkem taastuvenergia tootmiseadmeid võrku liita Lääne-Eesti piirkonnas. Töödega on alustatud, nende kogumaksumus koos toetusega on üle 70 miljoni euro ning lõpptähtaeg on 2026. aasta keskpaik
- Biometaani kasutuselevõttu kavandatakse suunatakse täiendavalt 12 miljonit eurot EL struktuurivahendite rahastust
- Toimub meetme (kogumahus 8,9 miljonit eurot) tööstusaladel taastuvelektri kasutuselevõtu hoogustamiseks ellu viimine
- Toimub meetme energia salvestamise piloteerimiseks (kogumahus 9,6 miljonit eurot) ellu viimine

Suuremamahulised uuringud ja analüüsid, arengudokumentide uuendamine:

- Perioodil 2022. aastal alustati ja 2023. aastal jätkub „Energiamajanduse arengukava aastani 2035“ koostamine¹⁴.
- 2022. aastal valmivad järgmised uuringud:
- analüüs ja ettepanekud energia salvestuse turu käivitamise kohta
- Hiiu mereala ruumiline ja juriidiline analüüs (ühishange Rahandusministeeriumiga)

¹⁴ ENMAK 2035 koostamise ettepanek [Dokumendid | Energiatalgud](#)

- Maardlatele ja maavarade perspektiiv- ning levialadele tuuleparkide rajamise analüüs (Lääne-Eesti piirkond)
- „Elanike, ettevõtjate ja omavalitsuste energiatõhususe meelsusuuring“, kestus 6 kuud, tähtaeg september, maksumus 27 900 €
- Euroopa Komisjonist kaasatud rahastusel (ca 0,5 mln eurot) analüüs kliimaneutraalse elektritootmise võimalustest Eestis.
- analüüs kliimaneutraalsest soojus- ja jahutusmajandusest Eestis

2023. aastal valmivad järgmised tööd:

- „Energiatõhususe käsiraamat ettevõtjale, kohalikule omavalitsusele ja tavatarbijale“, kestus 40 nädalat, lõplik tähtaeg 2023 aprill, eeldatav maksumus 60 000 €
- „Support to the renovation wave . energy efficiency pathways and energy saving obligation in Estonia“, kestus 1 aasta, eeldatav valmimisaeg 2023 sügis, eeldatav maksumus 480 000 €
- 2023. aasta I poolaastal peab Eesti Euroopa Komisjonile esitama uuendatud „Riikliku kliima- ja energiakava aastani 2030“ mustandi

2024. aastal valmivad järgmised tööd:

- 2024. aasta alguses valmib Euroopa Komisjonist kaasatud rahastusel (ca 0,5 mln eurot) analüüs gaasivõrgu dekarboniseerimise võimalustest Eestis.
- 2024. aasta I poolaastal peab Eesti Euroopa Komisjonile esitama uuendatud „Riikliku kliima- ja energiakava aastani 2030“.

6. Meetmed, programmi tegevused ja teenused

Meetmete ja programmi tegevuste valikul on lähtutud MKM-i põhimääruses sätestatud tegevustest ja programmi eesmärkidest.

6.1. Meede: Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus

Meede 1	Energiavarustuse tagamine ja energiaturu korraldus				
Meetme eesmärk:	Energiamajandus panustab Eesti majanduse konkurentsivõimesse läbi tagatud varustuskindluse, turupõhiste lõpptarbija elektrihindade ja keskkonnahoidlike lahenduste kasutamise.				
Meetme kirjeldus:	Meede koosneb kolmest olulisest programmi tegevusest, milleks on elektri- ja gaasivarustuse tagamine, transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine ning soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne.				
Meetme mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)

Tagatud on energiataristu N-1 kriteerium ¹⁵ Allikas: Süsteemihaldur Elering AS-i hinnang	täidetud	täidetud	Täidetud	täidetud	täidetud
Tagatud on elektri- ja gaasituru toimimine Eestis Allikas: Konkurentsiameti hinnang, lähtuvalt aruandest elektri- ja gaasiturust Eestis ¹⁶	täidetud	täidetud	Täidetud	täidetud	täidetud

6.1.1 Programmi tegevus: Elektri- ja gaasivarustuse tagamine

Programmi tegevus 1.1	Elektri- ja gaasivarustuse tagamine				
Tegevuse eesmärk:	Elektri- ja gaasivarustuskindluse, kvaliteedi ning konkurentsivõimelise hinna tagamine.				
Tegevuse kirjeldus:	Elektrivarustuse tagamiseks toimub pidev suhtlus turuosalistega, elektriturualaste õigusaktide väljatöötamine ja uuendamine (s.h direktiivide ülevõtmine), regionaalne ning rahvusvaheline koostöö elektrimajanduse valdkonnas. Osaledes EL-i otsustusprotsessides tuleb kaitsta Eesti seisukohti elektriturualaste õigusaktide menetlemisel. Töötatakse välja elektriturumajandusega seotud arengudokumendid ning riiklikud meetmed. Gaasimajanduse valdkonna poliitika kujundamiseks ja selle elluviimise korraldamiseks kujundatakse ja edendatakse gaasiturgu reguleerivat õiguslikku keskkonda vastavalt siseriiklikele ja regiooniülestele eesmärkidele (ENMAK) ja EL-i õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine. Gaasivarustuse seisukohast on oluline, et gaasi varustuskindlus on tagatud ja loob soodsa pinnase gaasi kasutamiseks nii tööstuslikes protsessides, soojuse tootmises kui transpordis.				
Tegevuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	28,29% (2020) NA*	20%	25%	25%	25%
Jaotusvõrgus katkestuste keskmine kogukestus	157,9 (2020) NA**	< 110	< 100	< 110	< 110

¹⁵ N-1 kriteeriumina käsitletakse olukorra hinnangut, kui üks suurim ühendus gaasi tarnimiseks katkeb. Kui katkemise korral on võimalik tärned ümber korraldada nii, et varustuses häireid ei teki, on N-1 kriteerium täidetud.

¹⁶ Vt näiteks https://www.konkurentsiamet.ee/public/ETI_aruanded/Euroopa_Komisjonile/13_Elektri-ja_gaasitur_uaruane_2017.pdf

minutites tarbimiskoha kohta aastas, minutit Allikas: Konkurentsiamet					
Andmata jäänud energia kogus ülekandevõrgus, MWh Allikas: Elering AS	13,8 ¹⁷	< 60	< 60	< 60	< 60
Eesti on ühendatud Kesk-Euroopa sünkroonalaga aastaks 2025 Allikas: Elering AS	Teostamise ***	teostamis el	teostamisel	Teostatud 2025.a lõpuks	teostatud
Infrastruktuuri normi (N-1) täitmine Allikas: Elering AS	Täidetud	täidetud	täidetud	Täidetud	täidetud
Gaasituru kontsentreeritus (HHI) Allikas: Konkurentsiamet	4450 (2020) NA**	3750	3500	3500	3500

* andmete koondamine toimub kahe aastase viitega

**Konkurentsiameti kodulehe pole veel 2021. aasta andmed leitavad¹⁸

***Eesti ühendamine Kesk-Euroopa sünkroonalaga aastaks 2025 on toimunud graafikule vastavalt¹⁹

Eesti elektriturg avanes täielikult kõigile tarbijatele 2013. aasta alguses ja koos elektrituru avamisega lõppes elektri hinna reguleerimine ning kõigil elektritarbijatel tekkis võimalus osta elektrit elektriturul konkureerivatelt erinevatelt pakkujatelt. Täna kujuneb elektrienergia hind Põhja- ja Baltimaade ühisel elektriturul elektri tootjate pakkumise ning tarbijate nõudluse tasakaalupunktis. Eesti ja Soome vaheline kõrgepinge alalisvooluühendus EstLink 1 ja EstLink 2 kolmekordistas Balti- ja Põhjamaade vahelised elektri ülekandevõimsused ning tänu sellele on Eestist ja Soomest saanud sisuliselt üks turupiirkond. Elektriturg on käivitunud ootuspäraselt. Elektrimajandus panustab Eesti majanduse konkurentsivõimesse läbi tagatud varustuskindluse, turupõhiste lõpptarbijate elektri hindade ja keskkonnahoidlike lahenduste kasutamise. Elektri tootmises kasutatakse otsese primaarkütuse kasutamise kõrval ka tootmisjäätke. Elektri tootmisel kasvab kütusevabade jm taastuvate energiaallikate osakaal (2019. a tase 22%). Elektrimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise eesmärgiks on, et väljakujunenud elektri tootmise portfelli peab olema konkurentsivõimeline regionaalsel elektriturul täiendavate subsiidiumiteta ning toetused elektri tootmisele oleks erandlikud ja vajaduspõhised kriitilise tootmisvõimekuse tagamiseks ning Eesti teadus- ja arendustegevuse seisukohalt potentsiaalsete uute tootmistehnoloogiate turule aitamiseks. Eesmärk on saavutada 2025. aastaks olukord, kus Eesti elektri ülekandevõrk on sünkroniseeritud Kesk-Euroopa sünkroonalaga. Elektrivõrkude arendamine ei tohi kaasa tuua ülemäärast survet tariifile. Valdconda suunatakse läbi õigusaktides (eelkõige elektrituruseadus ning selle alusel kehtestatud õigusaktid) sätestatud regulatsioonide. Õigusaktide (eriti seaduse) muutmine võtab aega, mistõttu on teenuse osutamisel kriitilise tähtsusega omada ülevaadet

¹⁷ Täpsustatud Karl Kivimurmu, Elering AS 22.03.2022

¹⁸ <https://konkurentsiamet.ee/et/elekter-maagaas/elekter/järelevalve>

¹⁹ VVTP täitmise ülevaade 2021 Kaja Kallase valitsuse tegevusprogramm | Eesti Vabariigi Valitsus

elektrituru suundumustest ning terviklikest arengutest Euroopa Liidu õigusandluses. Nii on võimalik tagada, et Eestis kehtivad õigusaktid ei takistaks elektrivaldkonnas innovatsiooni, kuid samal ajal tagaksid, et muutused toimuksid sujuvalt ning tarbijaskonna varustuskindlus oleks tagatud.

Gaasimajanduse valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamise seisukohast on oluline, et Eestis oleks tagatud gaasi varustuskindlus ja tõhus turukorraldus.

Alates 2014. aastast, kui valmis Leedus Klaipeda veeldatud gaasi terminal, on avanenud Eesti turuosalistele võimalus gaasi impordiks täiendavast tarneallikast, kus gaasi hind ei ole seotud naftatoodete hinnaga, vaid kujuneb gaasiturul. Gaasiturul konkurentsi edendamiseks on olnud oluline tagada gaasi müügitgevusest sõltumatu, gaasi müügist omandiliselt eraldatud ülekandesüsteemi halduri olemasolu. Konkurentsi tekitamiseks oli omandiline eraldamine vajalik, kuna muidu oleks puudunud kindlus, et omandiliselt eraldamata maagaasi ülekandeteenuse osutaja teeks piisavalt investeeringuid konkureerivatele maagaasi tarnijatele ülekandevõrgule ligipääsu tagamiseks. Riik peab koostöös neutraalse ja sõltumatu gaasi süsteemihalduriga panustama gaasi varustuskindluse, sealhulgas tarnehäiretega toimetuleku võimekuse suurendamise ning tarneahelate mitmekesistamise. Tarneahela mitmekesistamise ja tõhusa konkurentsi eelduseks ja aluseks on tihe koostöö naaberriikidega ning ühiste toimeprintsipide alusel toimiv Balti riikide ja Soome gaasitur, mis on ühendatud Poola kaudu Kesk-Euroopa gaasituruga. Mitmekesistatud tarneahel on aluseks gaasi hinna konkurentsivõimele võrreldes alternatiivsete kütustega ning võtmeküsimuseks tarbimismahtude suurenemisel. Gaasi varustuskindluse tagamiseks on oluline roll Soome-Eesti vahelisel gaasiühendusel Balticconnector, mis alustas tööd 2020. aastal. Hetkeolukord gaasi varustuskindluse tagamisel on hea, aga programmis ettenähtud tegevused aitavad muuhulgas kaasa sellele, et maist 2022 on toimiv ka Poola ja Leedu vaheline gaasiühendus, mis aitab kaasa Eesti energiasõltumatuse suurenemisele.

6.1.2 Programmi tegevus: Transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine

Programmi tegevus 1.2	Transpordikütuste reguleerimine ja kütusevarude säilitamine				
Tegevuse eesmärk:	Tagada transpordikütuste valdkonnas aus konkurents eesmärgiga võimaldada tarbijale võimalikult madal konkrentsitingimustes kujunev transpordikütuste hind; tagada vedelikütuste varu olemasolu ja kasutamine lähtudes ELi õigusest ja IEA ees võetud kohustustest.				
Tegevuse kirjeldus:	Programmi eesmärk täidetakse läbi transpordikütuse valdkonda ja vedelikütuse varu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes tööühmades osalemine.				
Tegevuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)

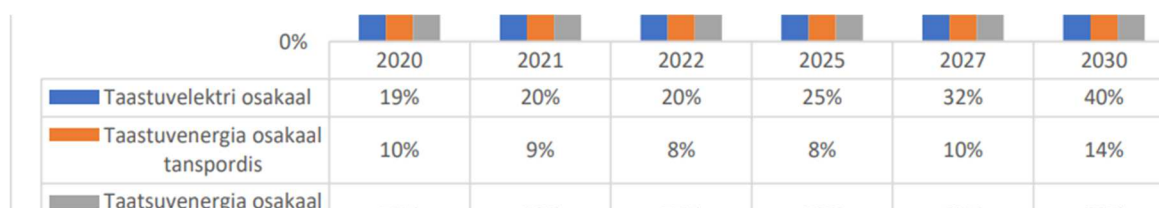
Regulatsioonile vastava kütusevaru olemasolu Allikas: AS EVK	olemas	olemas	olemas	olemas	olemas
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris, % Allikas: Eurostat %	12,16 (2020) NA*	9%	9%	8%	8%
Transpordikütuste turul enamkasutatavate kütuste kvaliteet tagatud Allikas: Keskkonnaministeerium	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

* andmete koondamine toimub kahe aastase viitega

Transpordikütuste valdkonna, sh vedelkütuste varu poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine on täna reguleeritud vedelkütuse- ja vedelkütusevaru seadusega. Vedelkütuste varude(mootoribensiin, diislikütus ja lennukipetrol), moodustamiseks ja haldamiseks on loodud AS Eesti Varude Keskus (EVK). Eestis asub täna kohustuslikust varust umbes 50%, 2022. a tuuakse suurem osa kütusevarust Eestisse. Eesti liitus Rahvusvahelise Energiaagentuuriga (IEA) 2014. aastal ja sellega seonduvalt lähtutakse varude hoidmisel lisaks vedelkütusevaru seadusele ka IEA energiaprogrammi käsitlevast kokkuleppest. Täna olukorras tuleb üha enam arvestada geopoliitilisest olukorrast tingitud mõjudega kütuse tarnetele. Oluline on pöörata tähelepanu suutlikkusele tagada tarneraskuse ilmnemisel tõhus riikidevaheline info liikumine ja kütuse võimalikult kiire tarnimine kütuse edasimüüjatele. Programmis ettenähtud tegevused aitavad kaasa transpordikütuste valdkonna paremale reguleerimisele ja vedelkütuse varu hoidmise korraldamisele. Olulisel kohal on energeetika innovatsiooni- ja tehnoloogiaalase koostöö edendamine IEA raames. Vedelkütuse varu poliitika peab tagama IEA liikmesriigi poolt võetud kohustused ja EL direktiivis sätestatud kohustused.

Antud mõõdik väheneb seoses I generatsioon põlvkonna biokütuse „*phase out*’iga“ antud aastatel (õli, suhkur jms). See tähendab, et töötame selle nimel, et võimalikult kiiresti vähendada I põlvkonna biokütuste osakaalu transpordis miinimumini. Soovime teise generatsiooni kütuste tarbimise katta võimalikult suures mahus siseriiklikult toodetud kütusega.

Sellest tingituna näeb meie prognoos graafik 2030 raames välja ka alljärgnev:

Programmi tegevuse alla kuulub kaks teenust.

6.1.2.1 Teenus: Transpordikütuste valdkonna, sh vedelkütuste varu, poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Teenuse eesmärk täidetakse läbi transpordikütuse valdkonda ja vedelkütuse varu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi õigusele. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine.

Vedelkütusevaru peab riigil olema igal hetkel tagatud. Varu on igal hetkel olemas ulatuses, mis võimaldab riigil vedelkütuste tarneraskuse ilmnemisel tagada transpordisektoris kütuste kättesaadavus vähemalt kolmel järjestikusel kuul.

Taastuvate energiaallikate osakaal transpordis tarbitud energias on tagatud läbi siseriikliku õigusloome kehtestatud kohustuste. Õigusloome peab käima käsikäes turu arengutega. Piisavalt paindlik ja turuosaliste soove jälgiv õigusloome tagab võetud eesmärkide kindla ja kulutõhusa saavutamise.

Transpordikütuste turukorralduse osas oleme väljumas konservatiivsest turukorraldusest, turule sisenevad uued kütused (gaaskütused, suurema biokomponendi sisaldusega kütused, sellest tulenevalt käsitletakse „vedelkütuse“ turukorralduse asemel „transpordikütuste“ turukorraldust, tulevikus muudetakse ka vedelkütuse seadus transpordikütuse seaduseks). Eelpool väljatoodust lähtuvalt korraldatakse Eesti turukorraldus selliselt ümber, et uued kütused turule ära mahuksid (näiteks kütuste märgistamine, tarbijate teavitamine, biokütuse tarbimise lubamise kohustuse paindlikumaks muutmine). Üha suuremat rolli etendavate alternatiivkütuste turule tuleku soodustamiseks loob riik kõigile kütuse müüjatele avatud ja läbipaistvad võimalused alternatiivkütuste turule paiskamiseks ja nendest toodetud statistikaga kauplemiseks (statistikaga kauplemise platvorm) ning aitab ületada turubarjääre (gaasiliste kütuste kasutamise investeeringutoetused).

6.1.2.2 Teenus: Elanikkonnale tegevusvaru tagamine kriisi olukorras

30. juulil 2020. a otsustati keskne varu moodustamise ja hoiustamise valmisolek elanikkonna varustuskindluse tagamiseks läbi AS-i Eesti Varude Keskuse (edaspidi EVK) loomise alates 2021. a. juulist. Alates 01. juulist 2021. aastal alustas tööd AS Eesti Varude Keskus (edaspidi EVK) kelle vastutusallas on riigi keskse tegevusvaru haldamine elanikkonna varustuskindluse tagamiseks. EVK moodustati OSPA ülesannete laiendamise kaudu ning hakkab tegelema lisaks kütuse valdkonna varu haldamisele ka teiste varuliikide varu moodustamise, haldamise ja kasutusele võtmise korraldamisega. Lisaks seirab EVK varuga seotud majandussektorite toimepidevust.

Teenuse nimetus	Elanikkonnale tegevusvaru tagamine kriisi olukorras
Teenuse eesmärk:	Alates 2022. aastast kajastatakse elanikkonnale kriisis tegevusvaru tagamise teenus edaspidi energeetika ja maavarade tulemusvaldkonnas, sest varu haldav ettevõtte loodi Eesti vedelkütusevarusid hallanud ettevõtte (Eesti Vedelkütusevaru Agentuur AS) baasil.

Teenuse kirjeldus:	Teenus „Elanikkonnale tegevusvaru tagamine kriisi olukorras“ tagab hädaolukorrasest lähtudes riigi tegevusvaru moodustamise, ning haldamise ja korraldab kriisilukorras varu kasutuselevõtmise. Lisaks seirab Eesti Varude Keskus varu hoidmisega seotud majandussektorite toimepidevust.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Toiduvarude tagamine ²⁰ Allikas:	0	14	14	14	14
Tervishoiuvaru ²¹ moodustamine ja haldamine, varu/päevade arv ²² Allikas:	0	30	30	30	30
Maagaasivaru moodustamine ja haldamine, varu/päevade arv Allikas:	0	45	45	45	45

6.1.3 Programmi tegevus: Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne

Programmi tegevus 1.3	Soojusenergia tõhus tootmine ja ülekanne				
Tegevuse eesmärk:	Kaugkütte soodne hind on jõukohane kõigile tarbijatele, kaugkütet toodetakse jätkusuutlikult ja keskkonnasõbralikult. Kaugkütte on tagatud ka kõige külmemal kütteperioodil.				
Tegevuse kirjeldus:	Soojusmajanduse valdkonna poliitika kujundamise ja selle elluviimise korraldamise eesmärk on tagada läbi kaugkütteturgu reguleeriva õigusliku keskkonna kujundamise ja edendamise vastavalt siseriiklikele eesmärkidele (ENMAK) ja ELi seadusandlusele soojusmajanduse jätkusuutlik areng. Ühtlasi tagatakse Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töөрühmades osalemine. Kaugkütteseaduse kohaselt on kaugküttesektor 100% riigipoolse regulatsiooni all. Regulatsiooni kohaselt peab soojusettevõtja tagama, et kaod soojusvõrgus oleksid minimaalsed. Õigusloome motiveerib soojusettevõtjat võtma kasutusele piisavad meetmed selleks, et kaugküttevõrgus oleks kasutusel piisavalt palju taastuvaid energiaallikaid ja soojuskadu võrkudes oleks minimaalne.				
Tegevuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)

²⁰ Päevade arv arvestades kogu Eesti elanikkonna tarbitavat keskmist kalorite arvu (1900 kCal/päev)

²¹ Hõlmab isikukaitsevahendeid, mis on arvatud tervishoiusektori pandeemiaaegse toimimisvajaduse baasil. Käsimüügi- ja retseptiravimite varu on arvatud elanikkonna 30p tavatarbimise baasil.

Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	58,83 % (2020) NA*	57,6 %	58,4 %	59,1%	59,1%
---	--------------------------	--------	--------	-------	-------

* andmete koondamine toimub kahe aastase viitega

Soojusenergia tõhusa tootmise ja ülekande valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamise eesmärk on tagada, et soojusmajanduses rakendatavad poliitilised valikud ja rakendatavad meetmed lähtuksid eesmärgist, et soojusmajandus on pikaajaliselt jätkusuutlik ega vaja tavapärasele majandustegevusele täiendavaid investeerimis- ega tegevustoetusi. Oluline on liikuda suunas, kus soojust toodetakse valdavas enamuses kohalikest ja taastuvatest kütustest ning kütusevabadest energiaallikatest ning maksimaalses ulatuses kasutatakse ära jääk- ja heitsoojust. Igapäevaselt tehakse tööd sellega, et saavutada programmis ettenähtud eesmärk vähendada imporditava kütuse kasutamist soojuse tootmiseks. Selleks on vaja investeerida hoonete energiatõhususse ja soojuse tootmise ja edastamise efektiivsemaks muutmiseks ning jää- ja heitsoojuse tõhusasse kasutusse. Imporditavate kütuste asemel peab kasutama järjest rohkem kodumaiseid kütuseid, sh biomass ning leidma majanduslikult põhjendatud viise hoonete ja tööstuse toodetud jääk- ja heitsoojust. Töö kaugkütteregulatsiooniga peab andma tulemust, et see ei piiraks majanduslikult odavamate lahenduste konkureerimist kaugküttega, soodustaks taastuvate allikate ja jääk- ja heitsoojuse kasutuselevõttu ja energiatõhusust. Samuti peab igapäevase töö tulemusena jõudma selleni, et kodumajapidamises toodetakse aastaks 2050 soojust kohalikest kütustest parimat võimalikku tehnoloogiat kasutades ning soojus- ja jahutusmajandus on aastaks 2050 täielikult heitmevaba. Kaugküteturu arengut pärssivaks teguriks on hetkel veel motivatsiooni puudumine soodsamate kaugkütelahenduste leidmiseks ja sisemise efektiivsuse kasvuks. Kaugkütte hinnaregulatsioon ei motiveeri soojuse tootjaid otsima lahendusi, kuidas saavutada madalamaid kaugküttehindasid ning panustada senisest enam innovatsiooni. Kahjuks ei kajastu ettevõtte paremates majandustulemustes investeeringud, mis võimaldavad soojusenergia lõpptarbija hinda vähendada või suunata tarbijate tarbimisharjumusi selliselt, et vähendada tipunõudlusest tingitud investeeringuvajadusi. Kogu saavutatav efekt suunatakse ikka veel tarbijatele. Osade kaugküttepiirkondade jätkusuutlikkus on nii ettevõtjate kui ka Konkurentsiameti hinnangul kaheldav ja siin on oluline leida koos ettevõtjatega uusi lahendusi. Soojusettevõtjate tegevus peab kooskõlas regulatsiooni muutmise ja jätkuvalt panustama kaugkütte hinna konkurentsivõimelisusse. Kaasatakse üha rohkem kohalike omavalitsusi, et välja selgitada tegelik energiasääst ja sellega seotud investeeringute ulatus.

6.2. Meede: Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises

Meede 2	Primaarenergia tõhusam kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises				
Meetme eesmärk:	Primaarenergia tarbimine muutub oluliselt tõhusamaks. Primaarenergia tõhusama kasutuse eesmärgiks on saavutada olukord, kus Eesti energiavarustus ja -tarbimine on säästlikum.				
Meetme kirjeldus:	Primaarenergia tõhusama kasutus ja taastuenergia osakaalu suurendamise meede koosneb kahest programmilisest tegevusest: taastuenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises ja energiatõhususe suurendamine.				
Meetme mõõdikud	2021 (algfase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Energia lõpptarbimine, TWh Allikas: Eurostat	32,6 ²³ (2020) NA*	33,3	33,3	33,3	33,3
Primaarenergia sisemine tarbimine, TWh Allikas: Eurostat	50,0 ²⁴ (2020) NA*	65,6	65,6	65,6	65,6

* andmete koondamine toimub kahe aastase viitega

Programmi meede koosneb kahest programmi tegevusest.

6.2.1. Programmi tegevus: Energiatõhususe suurendamine

Programmi tegevus 2.1	Energiatõhususe suurendamine
Tegevuse eesmärk:	Muuta energia tarbimist efektiivsemaks, tagada energiatõhusus energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel, vähendada lõpptarbijale müüdavat energia kogust, riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi efektiivsem kasutamine, parandada eluruumide kvaliteeti ja muid energiatõhususe näitajaid.

²³ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sgd_07_11/default/table?lang=en

²⁴ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sgd_07_10/default/table?lang=en

Tegevuse kirjeldus:	Programmi tegevus „Energiaõhususe suurendamine“ jaguneb neljaks teenuseks ja nendeks on lokaalsete kütelahenduste ehitamine kaugkütelahenduste asemel, energiaõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine, tänavavalgustuse energiaõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu ja toetus vanal pingesüsteemil hoonete elektripaigaldiste üleviimiseks uuele pingesüsteemile KredEx kaudu.				
Tegevuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Energia lõpptarbimine, TWh Allikas: Eurostat	32,6 ²⁵ (2020) NA*	33,3	33,3	33,3	33,3
Primaarenergia sisemine tarbimine, TWh Allikas: Eurostat	50,0 ²⁶ (2020) NA*	65,6	65,6	65,6	65,6

* andmete koondamine toimub kahe aastase viitega

Programmi tegevusel on neli teenust.

6.2.1.1 Teenus: Energiaõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Teenuse nimetus	Energiaõhususe valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine
Teenuse eesmärk:	Muuta energia tarbimist efektiivsemaks, tagada energiaõhusus energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel; vähendada lõpptarbijale müüdavat energia kogust; riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi efektiivsem kasutamine; parandada eluruumide kvaliteeti ja muid energiaõhususe näitajaid.
Teenuse kirjeldus:	Energiaõhususe valdkonna tegevused on suunatud energiaõhususe suurendamiseks ja energia säästmiseks energia tootmisel, ülekandel ja tarbimisel. Valdkonnale püstitatud eesmärgid ja sihid on kokku lepitud vastavates direktiivides ning kirjeldatud riiklikus energia- ja kliimakavas aastaks 2030. Programmi eesmärgi täitmisel hoiame ära lõpptarbijale müüdava energia koguse kasvu, väheneb majanduse

²⁵ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_07_11/default/table?lang=en

²⁶ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_07_10/default/table?lang=en

	<p>energiamahukus ning riigi ja kohaliku tasandi eelarvete ressursi kasutamine on efektiivsem. Olulisel kohal on valdkonna poliitika kujundamisel Eesti seisukohtade koostamine ja kaitsmine EL energiatõhususe valdkonda puudutavate õigusaktide menetlemisel. Energiatõhususe valdkond hõlmab riikliku energiasäästukohustuse täitmist energia säästmist edendavate meetmete kaudu, energiasäästukohustuse täitmise hindamist ning aruandluse esitamist riiklike energia- ja kliimakavade eduaruannete raames. Energiatõhususe valdkond hõlmab näiteks veel avaliku sektori kui ka eraomanduses olevate hoonete rekonstrueerimise ergutamist (tagatud on tõhusam energiakasutus ja parem sisekliima) ja ettevõtetes energiakasutuse tõhustamist. Valdkonnas on olulisel kohal ka tarbijate teadlikkuse tõstmine nende seadmete, sõidukite ja hoonete energiatarbimise kohta. Energiatõhususe valdkonna tegevused edendavad riigi pikaajalist konkurentsivõimet ja soodustavad majanduskasvu, eriti kui selle käigus kasutatakse ära kohapealsete ettevõtete potentsiaali innovaatiliste tehniliste ja digitaalsete lahenduste rakendamisel.</p>				
Teenuse mõõdikud	2021 (algfase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Energia lõpptarbimine, TWh Allikas: Eurostat	32,6 (2020) NA*	33,3	33,3	33,3	33,3
Primaarenergia sisemine tarbimine, TWh Allikas: Eurostat	50 (2020) NA*	65,6	65,6	65,6	65,6

* andmete koondamine toimub kahe aastase viitega

Teenuse sisuks on Eesti taastuvenergia alase õigusliku keskkonna kujundamine ja edendamine vastavalt riiklikele strateegiadokumentidele ja ELis kehtestatud õigusaktidele. Tegevusse kaastakse erinevaid taastuvenergia valdkonnas tegutsevaid huvitatud osapooli nii Eestist kui ka välismaalt. Teenuse raames toimub regionaalne ja rahvusvaheline koostöö taastuvenergia valdkonnas. Koostatakse ja kaitsakse Eesti seisukohti EL taastuvenergia valdkonda puudutavate õigusaktide menetlemisel. Iga-aastaselt tuleb taastuvenergia alastest edusammudest raporteerida Euroopa Komisjonile. Toimub taastuvenergia osakaalu suurendamiseks loodud meetmete väljatöötamine kui ka rakendamise jälgimine. Lisaks on koostatud riiklik energia- ja kliimakava ning aruandlus selle rakendamisest, õigusaktid, Eesti seisukohad, memod, meetmed ja arengukava. Riikliku energia- ja kliimakava tuleb teatud ajaperioodi jooksul uuendada, mille käigus korrigeeritakse ka taastuvenergia eesmärged, lisatakse meetmeid ja kaardistatakse eesmärkide saavutamise trajektoore.

Saavutamaks taastuenergia eesmärke, on tellitud ja tellimisel erinevaid teemapõhiseid uuringuid kaardistamaks progressi ning eesmärkide saavutamiseks parimaid sh kulutõhusaid viise.

2022. aastal jätkub töö EL õigusloome uuendamise suunas. Selle raames peavad olema kaitstud Eesti huvid taastuenergia arendamisel. Muudatuste eesmärk on suurendada taastuenergia osakaalu lõpptarbimises, integreerides tarbijakonnale täiendavaid kohustusi taastuenergia lahenduste kasutuselevõtuks. Muudatused peaksid olema direktiivina vastu võetud hiljemalt 2023. aasta suveks. Sellest lähtuvalt on vaja alustada siseriiklikke õigusaktide muudatusi ning läbirääkimisi turuosalistega.

6.2.1.2 Teenus: Tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu

Teenuse nimetus	Tänavavalgustuse energiatõhususe suurendamine KOVides KIKi kaudu				
Teenuse eesmärk:	Tänavavalgustuse arendamine, energiatõhususe tõstmine ning pikemas perspektiivis elektrienergia lõpptarbimise vähendamine üldise energiatarbimise valdkonnas, elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurenemine.				
Teenuse kirjeldus:	Teenusega suurendatakse tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsust, mille tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele. Projektist toetuse saamise aluseks on tingimused, mis näitab, kui palju väheneb tänavavalgustuses elektrienergia vähenemine, kui palju suureneb renoveeritud tänavavalgustuspunktide arv ja kui palju väheneb arvestuslik süsihappegaas (CO ₂) aastas.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algfase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Riikliku toetuse abil renoveeritud või uuendatud tänavalgustus paigaldiste arv	17651	22000			
Allikas: SA KIK					

Teenuse raames renoveeritakse või uuendatakse tänavavalgustuse paigaldisi kasutades selleks struktuuritoetuste meetme „Energiasäästu ja taastuenergia osakaalu suurendamine” „Tänavavalgustuse taristu renoveerimine” eesmärkide elluviimiseks mõeldud rahastamismudelit. Eesmärk on tänavavalgustuses elektrienergia kasutamise efektiivsuse suurendamine, mille tulemusena väheneb tänavavalgustuses elektrienergia tarbimine tänu efektiivsema LED-valgustustehnoloogia kasutamisele. Paljude kohalike omavalitsuste tiheasustusega ja ka hõredamalt asustatud piirkondades on täna veel kasutuses vanad,

deformeerunud tänavalgustus taristu. Tänu meetmest saadavale toetusele tagavad renoveeritud või uuendatud tänavalgustuse paigaldised tänavalgustuses elektrienergia tarbimise vähenemise, renoveeritud tänavalgustuspunktide arvu suurenemise ja arvestuslikku süsihappegaasi (CO₂) vähenemise aastast. Teenus lõpeb aastal 2023 ja edasist tegevust ei kavandata.

6.2.2. Programmi tegevus: Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises

Programmi tegevus 2.2	Taastuvenergia osakaalu suurendamine lõpptarbimises				
Tegevuse eesmärk:	Eesti taastuvenergia on võrreldes teiste energialiikidega konkurentsivõimeline ning suurendab riigi energia julgeolekut. Taastuvenergia osakaal kasvab lõpp- ning primaarenergia tarbimises, kasutades selleks parimat võimalikku tehnikat, majanduslikult mõistlikke lahendusi ning võttes arvesse säästva arengu printsiipe.				
Tegevuse kirjeldus:	Soojuse tõhusamaks tootmiseks viiakse katlad üle efektiivsematele kütustele või vahetatakse/renoveeritakse need kasutuskütust muutmata. Vajadusel minnakse üle lokaal- või kohtkütusele, lisaks installeeritakse üha enam efektiivseid soojuspumpasid, mis panustavad hoonete energiatõhususse ja taastuvenergia eesmärkidesse. Elektrienergia tootmise arendamiseks suletakse vajadusel keskkonnanõuetele mittevastavad tootmisvõimsused, rajatakse uusi koostootmisjaamu. Olulist rolli mängivad uued, biomassil töötavad elektrijaamad. Seadusandluse muutmine elektrienergia tõhusa tootmise tagamiseks ja taastuvelektri osakaalu suurendamiseks, seadusandluse muutmine tootmisvõimsuste piisavuse tagamiseks koos välisühendustega (N-1 1 kriteeriumi täitmine), olemasolevates elektrijaamades kasutatavate kütuste valiku võimaluste suurendamine sh biokütuste kasutamine, elutähtsate teenuste toimepidevuse kindlustamine ning teadus- ja arendustegevus, on väga tähtis.				
Tegevuse mõõdikud	2021 (algtaase)	2023 (sihttaase)	2024 (sihttaase)	2025 (sihttaase)	2026 (sihttaase)
Taastuvate energiaallikate osatähtsus soojuse ja jahutuse summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	58,83% (2020) NA	57,6 %	58,4 %	59,10 %	59,10%

Taastuvate energiaallikate osatähtsus elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest, % Allikas: Eurostat	26 % (2020) NA	20 %	25 %	25 %	25%
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest transpordisektoris, % Allikas: Eurostat	12,16 % (2020) NA	9 %	9,5 %	9,5 %	9,5%

Programmi tegevus koosneb seitsmest teenusest. Programmi eelnõu koostamisel on Riigikogus läbinud I lugemise energiamajanduse korralduse seaduse muutmise eelnõu, mis on tingitud vajadusest tuua pikemas perspektiivis leevendust kõrgetele elektrihindadele ning panustada Eesti energia- ja kliimapoliitika eesmärkide²⁷ täitmisesse. Selle eesmärgi täitmiseks on Vabariigi Valitsus on seadnud energeetika valdkonnas eesmärgiks²⁸, et 2030. aastal toodetakse Eestis sama palju taastuvelektrit, kui tarbitakse. Eelnõuga muudetakse kehtivas energiamajanduse korralduse seaduses sisalduvat taastuvelektri osatähtsuse eesmärki aastaks 2030 (hetkel 40%) ning seatakse uueks eesmärgiks 100%. Sellega seondult muudetakse ka üldist taastuenergia eesmärki 42%-lt 65%-le. Kui seaduse muudatus jõustub, tuleb pikemas perspektiivis ümber hinnata ka teenuse mõõdikud ja ajakava.

6.2.2.1 Teenus: Taastuenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine

Teenuse nimetus	Taastuenergia valdkonna poliitika kujundamine ja selle elluviimise korraldamine
Teenuse eesmärk:	Eesti taastuenergia on võrreldes teiste energialiikidega konkurentsivõimeline ning suurendab riigi energia julgeolekut. Taastuenergia osakaal kasvab lõpptarbimises ning primaarenergia tarbimises kasutades selleks parimat võimalikku tehnikat, majanduslikult mõistlike lahendusi ning võttes arvesse säästva arengu printsiipe.
Teenuse kirjeldus:	MKM ülesandeks on riigi taastuenergia alase õigusliku keskkonna kujundamine ja edendamine vastavalt ELi tasandil kui ka siseriiklikul tasandil vastuvõetud kavadele, õigusaktidele ja

²⁷ Eesti riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030,

https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/ee_final_necp_main_ee.pdf

²⁸ <https://www.valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsemise-alused/koalitsioonilepe>

	eesmärkidele, kaasates selleks taastuenergia valdkonnas tegutsetud huvitatud osapooli nii Eestis kui ka välismaal. Taastuenergia valdkonna poliitika kujundamiseks ja elluviimise korraldamiseks töötatakse välja taastuenergia osakaalu suurendamiseks loodud meetmed. Oluline tegevus on Eesti esindamine ja seisukohtade kaitsmine ELi erinevate õigusaktide väljatöötamisel ning valdkondlikes töörühmades osalemine.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algfase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Taastuvate energiaallikate osatähtsus energia summaarsest lõpptarbimisest, %	20 %	20 %	25 %	25 %	25%
Alikas: Eurostat					

6.2.2.2 Teenus: Riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu

Teenuse nimetus	Riiklik toetus kaugküttesüsteemide renoveerimiseks KIKi kaudu				
Teenuse eesmärk:	Kaugküttesektori arendamine, energiatõhususe tõstmine ning pikemas perspektiivis kaugküttesektori osakaalu suurenemine üldise energiatarbimise valdkonnas.				
Teenuse kirjeldus:	Programmi tegevust rahastatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020” prioriteetse suuna „Energiatõhusus” meetme „Efektiivne soojusenergia tootmine ja ülekanne” (edaspidi <i>meede</i>) fondist, eesmärgiga tagada kaugküttesüsteemides energia kasutamise efektiivsuse suurenemine ja tootmissüsteemist pärinevate saasteainete heitkoguste vähenemine. Programmi tegevuse tulemusena väheneb energia lõpptarbimine soojuse efektiivsema tootmise ja edastuse tõttu. Programmi väljundnäitajaks on kas renoveeritud või uus soojuse tootmisvõimsus kaugküttes, renoveeritud või uue soojustorustiku pikkus või arvestuslik CO ₂ vähenemine aastas.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algfase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Renoveeritud või uus soojuse tootmisvõimsus kaugküttes, MW	114,54	150	155	160	180

Allikas: SA KIK					
Renoveeritud või uue soojustorustiku pikkus, km	149,67	137,5	140	150	155
Allikas: SA KIK					

Katelseadmete ja soojustrasside renoveerimise projekte rahastatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027” prioriteetse suuna „Energiatõhusus” meetme „Efektiivne soojusenergia tootmine ja ülekanne” (edaspidi *meede*) fondist, eesmärgiga tagada kaugküttesüsteemides energia kasutamise efektiivsuse suurenemine ja tootmissüsteemist pärinevate saasteainete heitkoguste vähenemine. MKM töötab välja nõuded ja tingimused, mis on aluseks toetuse saamiseks ning teostab projekti rahastamise osas järelevalvet. Vanad renoveerimata kaugküttesüsteemid on ebaefektiivsed ja lisaks suurtele energiakadudele toimub nendes ka keskkonnasaaste ning tootmine on ebaefektiivne. Paljud soojusenergia tootmise ja ülekandega tegelevad ettevõtjad on aru saanud, et olles valmis katelseadmeid renoveerima, on võimalus jätkata tegevust ja saavutada renoveeritud või uus soojuse tootmisvõimsus kaugküttes, renoveeritud või uue soojustorustiku pikkus või arvestuslik CO₂ vähenemine aastas. Teenus jätkub 2023. aastal.

6.2.2.3 Teenus: Riiklik toetus taastuvkütuste kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIKi ja Eleringi kaudu

Teenuse nimetus	Riiklik toetus taastuvkütuste kasutuselevõtu suurendamiseks transpordis KIKi ja Eleringi kaudu
Teenuse eesmärk:	Biometaani tarbimise ja tarnimise käivitamine ning biometaani tarbimise ja tootmise hoogustamine läbi toetuste. Lisaks on väljatöötatud meede, mille eesmärgiks on taastuenergia osatähtsuse kasvatamine ning süsinikdioksiidi emissiooni vähendamine Eesti transpordisektoris elektribusside kasutuselevõtu abil. Kolmas meede, mis on hetkel väljatöötamisel keskendub rohevesiniku kasutuselevõtule transpordisektoris läbi tervikliku tootmisahelate toetamise.
Teenuse kirjeldus:	Toetuse andmise eesmärk on aidata kaasa biometaani tarbimise ja tootmise hoogustamisele ning toetada tegevusi, mis aitavad panustada eesmärki täideta taastuenergia osakaaluna transpordis 7,5% aastaks 2022 ning 14% aastaks 2030, luues samas ka olulise baasi taastuenergia transpordieesmärgi täitmiseks aastal 2030. Teenus käsleb endas kahte meetet, kus toetatavaid tegevusi on kokku kolm. Meetmed on omavahelises tugevas, üksteist toetavas seoses. Toetust antakse biokütuse säästlikkuse kriteeriumitele

	vastava biometaani tootjale tõendatud biometaani tarne eest, kus oodatav tulemus on, et 200 GWh säästlikkuse kriteeriumitele vastavat biometaani on toodetud ning tarbitud. Meetmega „Biometaani transpordisektoris tarbimise toetamise tingimused“ antakse toetust biometaani tarbimise ja tarnimise käivitamiseks, et toetada taastuvenergia transpordieesmärgi saavutamist, tekitades taastuvatest energiaallikatest toodetud kütustele nõudluse ja käivitades seeläbi biometaani tootmist, ning aidata kaasa sektori arengule. Toetuse oodatavaks tulemuseks on transpordisektoris aastal 2022 vähemalt 4000 tonni õliekvivalendi (ktoe) väärtuses biometaani aastane tarbimine, mis käivitab ka sellega samaväärses koguses biometaani tootmise. Toetusskeem lõpeb 2023. aastal.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Meetme tulemusel toodetud ja transpordis kasutusse võetud biometaani aastane kogus, ktoe	4	5,8			
Allikas: SA KIK					

Teenuse eesmärk on aidata kaasa biometaani ja teiste alternatiivsete kütuste (sh elektromobiilsuse) tarbimise ja tootmise hoogustamisele ning toetada tegevusi, mis aitavad panustada eesmärki, et aastaks 2022 moodustab transpordikütuste tarbimises taastuvatest energiaallikatest toodetud kütus vähemalt 7,5 protsenti ning aastaks 2030 vähemalt 14%. Ilma riikliku toetuseta on täna veel taastuvenergia kasutuselevõtt liiga kallis ja jääks seetõttu arendajate poolt välja töötamata. MKM-s on välja töötatud aluspõhimõtted, mille alusel KIK ja Elering saavad biometaani tootjatest taotlejatele toetust maksta. MKM koostas õigusaktid toetuste tingimuste ja jagamispõhimõtetega, teeb koostööd rakendusasutustega, osaleb hindamiskomisjoni töös ja teostab seiret kogu projekti läbiviimise kohta. Tänu antud projekti saadud teabele on MKM-l võimalik välja töötada uusi meetmeid ja arendada taastuvenergia kasutuselevõttu transpordis ning eemaldada sellega seonduvaid turutõkkeid.

6.2.2.4 Teenus: Elektribusside transpordisektoris kasutuselevõtu toetamine

Teenuse nimetus	Elektribusside transpordisektoris kasutuselevõtu toetamine
Teenuse eesmärk:	Eesmärk on süsinikdioksiidi emissiooni vähendamine Eesti transpordisektoris elektribusside (vähemalt 8 tk, M3 kategooria I klassi sõiduk) kasutuselevõtu abil ning elektribusside tarbimis- ja laadimisandmete kogumine ja analüüsimine, et aidata kaasa elektritranspordi arengule.

Teenuse kirjeldus:	<p>Toetust antakse tegevusteks, mis aitavad kaasa elektribusside kasutuselevõtuks ja laadimistaristu ehitamiseks, mis toetavad taastuenergia transpordieesmärgi saavutamist ning loovad soodsad tingimused pärast 2020. a energia- ja kliimapoliitikas taastuenergia osakaalu suurendamiseks. Toetuse tulemusena suureneb taastuvelektri kasutamise võimekus ühistranspordisektoris vähemalt 0,5 gigavatt-tundi aastas. Avalikel liinidel sõidab vähemal 8 elektribussi ning ehitatakse välja selle opereerimiseks vajalik laadimistaristu. Laadimistaristu koosneb kahest tavalaadimispunktist ning kahest kiirlaadimispunktist, erinevate laadijate kasutamine võimaldab teha mitmekesisemaid analüüse Eestisse sobivatest elektribusside laadimise tehnoloogiatest. Toetuse oodatavaks tulemuseks on taastuvelektri kasutamine transpordisektoris vähemalt 0,5 GWh aastas ning CO2 emissiooni vähenemine mahus vähemalt 0,28 kt CO2 aastas. Toetust antakse kooskõlas riigi eelarvestrateegias sätestatud eesmärkidega, panustades süsinikdioksiidi emissiooni vähendamisse Eesti transpordisektoris elektribusside kasutuselevõtu abil.</p>				
Teenuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Minimaalne elektribusside arv linnaliinil, tk	0	8	8	8	8
Taastuvelektri kasutamine, GWh/a	0	0,5	0,5	0,5	0,5
Kokkuhoitud minimaalne CO2/a, kt	0	0,28	0,28	0,28	0,28

6.2.2.5 Teenus: Rohevesiniku transpordis kasutuselevõtu toetamine

Teenuse tegevus	Rohevesiniku transpordis kasutuselevõtu toetamine				
Teenuse eesmärk:	Eesmärk on vähem keskkonnahäiringut tekitavale rohevesinikku tarbivale transpordile ülemineku ergutamine. Eesmärgi saavutamiseks rahastatakse rohevesiniku tootmise ja kasutuselevõtu terviklahendust transpordis.				
Teenuse kirjeldus:	Rohevesinikule üleminek				
Teenuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Meetme tulemusel on käivitunud esimene	Rahastus otsuse	Projekt töös	Projekt töös		

rohevesiniku tervikahela pilootprojekt.	ettevalmistus				
---	---------------	--	--	--	--

6.2.2.6 Teenus: Taastuenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise

Teenuse nimetus	Taastuenergia piirülese koostöö edendamine läbi paindlike koostöömehhanismide rakendamise				
Teenuse eesmärk:	Taastuenergia osakaalu suurendamine paindlike koostöömehhanismide (taastuenergia statistikakaubandus, piiriülesed ühisprojektid, ühised toetuskeemid) rakendamise abil.				
Teenuse kirjeldus:	MKM teeb tööd selle nimel, et käivitada edukalt paindlikud koostöömehhanismid teiste ELi liikmesriikidega, sest siis on võimalik taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaalu suurenemine Eesti elektri lõpptarbimises 50%-ni ja saavutada arengukavast tulenev eesmärk, mis näeb ette taastuvelektri osakaalu suurenemist Eesti elektri lõpptarbimises 2030.aastaks 30%-ni.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algfase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Võimalikult laialdane taastuenergia koostöömehhanismide rakendamine Eestis	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud
Allikas: MKM					

Teatistes „Riiklikus energia- ja kliimakava aastani 2030“ on täpsustatud Eesti taastuenergia (sh taastuvelektri) eesmärgid. Riigikogu menetluses on eelnõu, millega soovitakse seada aastaks 2030 taastuvelektri osatähtsuse eesmärgiks 100% elektri summaarsest lõpptarbimisest. MKM tegevuseks on teha tööd selle nimel, et kui käivituvad edukalt paindlikud koostöömehhanismid teiste ELi liikmesriikidega, on võimalik taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaalu suurenemine Eesti elektri lõpptarbimises 50%-ni. Igapäevase tegevuse raames koordineeritakse taastuenergia paindlike koostöömehhanismide rakendamist, eesmärgiga meelitada lisainvesteeringuid Eesti taastuenergiasektorisse ning tagada seeläbi Eestis asuva ning meie siseriiklike vajadusi ületava taastuenergia potentsiaali ära kasutamine üleeuroopaliste eesmärkide saavutamiseks. Toimub pidev koostöö taastuenergiasektori esindajatega, teiste riigiasutuste ning erinevate huvipooltega koordineerida paindlike koostöömehhanismide rakendamist. Tähtis on juhtida paindlike koostöömehhanismide alast

müügitööd ja tuvastada ning leida lahendusi Eesti taastuvenergiasektori arengu takistustele, eesmärgiga tagada võimalikult laialdane koostöömehhanismide rakendamine.

Hoogustamaks meretuuleparkide rajamist Eestis oleme alustanud Eesti-Läti ühise meretuulepargi eelarenduse projektiga. Eelarendamise all mõtleme meretuulepargi rajamise eeltöid (sh eeltööd võrguga liitumiseks) kuni hoonestusloa saamiseni (k.a.). Hoonestusloaga ala pannakse enampakkumisele. Nii tagame, et mereala loob ühiskonnale suurimat (parimat) kasu. Selline enampakkumine saaks esialgsel hinnangutel toimuda mitte varem kui aastatel 2025-2026. Kavandatava meretuulepargi suuruseks on 700...1000 MW ning selline meretuulepark on plaanitud valmima hiljemalt 2030. aastal. 40% kasutusteguri juures (lähitulevikus kasutustegur on pigem 50+% ning mis on antud sektoris tänu tehnoloogia kiirele arengule on ajas kasvav) toodetakse sellisel juhul ca 3,5 TWh/aastas elektrienergiat, mis moodustaks ca 40% Eesti aastasest elektritarbimisest.

Meretuulepargi rajamine ühisprojektina (st koos Lätiga) tagab varustuskindluse ja tarbijatele parima hinnaga taastuvenergia ning võimaldab uuringute ja võrguühenduste rajamiseks kasutada EL kaasrahastust. See ühisprojekt toetab ka olemasolevaid projekte ning võimaldab siia meelitada täiendavaid investeringuid, andes rahvusvaheliselt selge signaali, et riik on üle minemas taastuvenergiale ning järgmiste aastakümnetel on meretuuleenergia arendamine prioriteediks. Juhul, kui ühisprojekti raames saab võimalikuks EL kaasrahastusel võrguühenduse rajamine, muutub võrguga liitumine soodsamaks ka teistel samas piirkonnas olevatel projektidel (näiteks Eesti Energia, Saare Wind, Tuuletraal jms). Eesmärk on, et ka teistel tuuleparkidel liiguks mõistlikuim liitumispunkt maismaalt merele, tuulepargile lähemale, ning võrgu külge oleks tulevikus võimalik liita ka teiste riikidega täiendavaid lisäühendusi.

Meretuuleparkide rajamise hoogustamiseks kogu regioonis on vaja merre rajada energia ülekandevõrk/-võrgud. Oleme alustanud koostööd Eleringiga Läänemere energiavõrgu kontseptsiooni välja töötamisega. Mere-energiavõrk loob eeldused tuuleenergia suuremahuliseks tootmiseks, mis omakorda suurendab Eestis pikaajalist varustuskindlust ja elavdab majandust, parandab Eesti konkurentsivõimet turupõhise ja kliimanetraalse energiatootmise arendamise kohana. Järgneval perioodil on vajadus leida parimad lahendused ning võimalused kuidas selle protsessiga Eestile ja turuosalistele maksimaalselt kasu luua. Ühtlasi on mereenergiavõrgu kapitalimahukuse ning keerukuse tõttu oluline saavutada kogu regiooni poliitikakujundajate poolehoid võimaliku kontseptsiooni loomisel, sh ajakohaste planeerimisprotsesside algatamiseks ja esmaste uuringute tegemiseks. Selle saavutamiseks näeme, et Eestil oleks võimalik võtta regioonis mere-energiavõrgu kontseptsiooni arendamises teiste Läänemeri riikide kaasaja rolli, et vajaminevaid tegevusi paremini planeerida ning ellu viia sh BEMIPi (*Baltic Energy Market Interconnection Plan*) koostööformaadis.

Teenuse eesmärgi saavutamiseks koordineeritakse taastuvenergia paindlike koostöömehhanismide rakendamist, eesmärgiga meelitada lisainvesteringuid Eesti taastuvenergiasektorisse ning tagada seeläbi Eestis asuva ning meie siseriiklikke vajadusi ületava taastuvenergia potentsiaali ära kasutamine üleeuroopaliste eesmärkide saavutamiseks. Koordineeritakse koostöös taastuvenergiasektori esindajatega, teiste riigiasutuste ning erinevate huvipooltega paindlike koostöömehhanismide rakendamist, juhitakse paindlike

koostöömehhanismide alast müügitööd, tuleb tuvastada ning leida lahendusi Eesti taastuvenergiasektori arengu takistustele, eesmärgiga tagada võimalikult laialdane koostöömehhanismide rakendamine. Koostöömehhanismid võimaldavad riikidel, kahepoolsete kokkulepete alusel, müüa taastuvenergia toodangu statistilist ülejääki (siseriiklike taastuvenergia eesmärkide suhtes) riikidele, kellel ei ole õnnestunud võetud taastuvenergia eesmärke saavutada. Lisaks loovad paindlikud koostöömehhanismid võimaluse taastuvenergia projekte arendavatele ettevõtetele osaleda teiste riikide taastuvenergia toetusskeemides või arendada teiste riikide ettevõtetega ühiseid projekte. Arvestades ENMAKis väljatoodud lähenemist rajada uusi elektritootmisvõimsusi eelkõige turupõhiselt ning paindlike koostöömehhanismide rakendamise abil, samuti Eesti soovi suurendada eelkõige kodumaiste primaarenergiaressursside kasutamisel põhinevate või kütusevabade elektritootmisvõimsuste Eestisse rajamisega energiapuudust, toetatakse antud teenusega eelnimetatud põhimõtetele vastavate projektide realiseerimist.

Näiteks on Eesti ja Läti majandusministeeriumid sõlminud ühiste kavatsuste memorandum (edaspidi MOU), millega nõustatakse ette valmistama tuuleenergeetikaks sobivad alad Eesti ja Läti territoriaalvetes, kuhu oleks võimalik tulevikus oksjonite korraldamise kaudu rajada tuuleparke koos kahepoolse energiaühendusega (koguvõimsusega kuni 700-1000 MW). MOU oleks aluseks Eesti-Läti projekti esitamiseks EL taastuvenergia ühishuviprojektide nimekirja, mis omakorda on vajalik eeldus sellele projektile EL toetuse taotlemiseks. Vajalike uuringute jaoks on võimalik taotleda järgmise EL eelarveperioodi (2021-2027) CEF eelarvest kaasrahastust, mille tulemusel on projekti kogukulu riigile väiksem ja tulevikus saadav tulu oksjonist eeldatavalt suurem.

6.2.2.7 Teenus: Taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised

Teenuse nimetus	Taastuvast energiaallikast ja tõhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia vähempakkumised				
Teenuse eesmärk:	Vähempakkumiste tulemusel rajatakse Eestisse uusi taastuvast energiaallikast elektrienergia tootmise võimsuseid ning suurendatakse Eesti taastuvast energiaallikast toodetud elektrienergia osakaalu.				
Teenuse kirjeldus:	Vähempakkumised toimuvad riigi seatud taastuvast energiaallikast toodetud elektrienergia eesmärkide vastu. Programm on edukalt ellu viidud, kui Eesti taastuvenergia eesmärgid on õigeaegselt täidetud.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algfase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Taastuvenergia vähempakkumise	4	15	15	15	555

tulemusena toodetud taastuvelektri maht, GWh					
Allikas: Elering AS					

Riik on läbi viinud neli taastuenergia vähempakkumist. 2019-2021. aastal toimus kolm vähempakkumist kogumahuga 15 GWh. 2021. aastal kuulutati välja 450 GWh vähempakkumise oksjon mille tulemused kinnitati Vabariigi Valitsuse poolt 2022. aasta suvel. Antud oksjoni mahtu tõsteti 20% ehk vähempakkumise mahuks oli 540 GWh. Vähempakkumiste korraldamise eesmärgiks on saada taastuvelektrit tarbijate jaoks parima hinnaga. Esimene vähempakkumine (5 GWh) korraldati elektrituruseaduse § 59⁶ lõike 1 alusel, mille eesmärgiks oli saada turule täiendavalt 5 GWh/a ulatuses taastuvast energiaallikast energiat. Esimesel vähempakkumisel osales 13 ettevõtjat 17 tootmiseseadmega. Pakkumiste kogumahuks oli 16,28 GWh. Kõigi pakkujate pakutud toetusmäärad olid vahemikus 58,39–89,87 eurot megavatt-tunni eest. Toetusmäär koosneb kuu keskmisest elektrituru börsihinnast ja toetuse summast. Vähempakkumise tulemusel osutuks võitjaks viis ettevõtet kuue tootmiseseadmega. Nende viie pakkuja pakutud toetusmäärade vahemikud olid 58,39–69,2 eurot megavatt-tunni eest. Teisel vähempakkumisel (5 GWh) osalesid 27 päikesest taastuenergia tootmiseseadet ning pakutud energiahulk ületas soovitatavat mahtu neljakordselt. Võitjaks osutus kuus ettevõtet seitsme tootmisüksusega. Võitjaks kujunenud pakkujate vahemikud olid 54,7-57,38 eurot megavatt-tunni eest, mis koosneb keskmisest börsihinnast (näiteks 2019. aasta keskmine börsihind oli 45,86 eurot megavatt-tunni eest) ja sellele lisanduvast toetuse summast. Kolmandal vähempakkumisele (5 GWh) esitati 36 pakkujate kogumahuks 33,87 GWh. Võitjaks osutus viis ettevõtjat 6 tootmiseseadmega ning pakkujate pakkujate toetusmäärade vahemikud olid 45,8 – 80,69 eurot megavatt-tunni eest. Neljandale (450 GWh) oksjonile esitati 29 pakkujate kogumahuks 1201,2 GWh. Võitjaks osutus 12 pakkujate kogumahuks 25 tootmiseseadmega. Pakkumise esitanud pakkujate pakkujate garanteeritud müügitulu määra vahemikud olid 18,99 – 45 eurot megavatt-tunni eest, mis kujuneb keskmisest börsihinnast ja toetuse summast. Taastuenergiatasu makstakse tootjale 12 aastat.

2023. aastal on planeeritud välja kuulutada 650 GWh tehnoloogia neutraalne vähempakkumise oksjon. Täiendavalt uute taastuenergeetika eesmärkide täitmiseks, mis kinnitati Vabariigi Valitsuse koalitsioonileppes on plaanis välja kuulutada oksjonid 2024. aastal ja 2025. aastal kogumahuks vähemalt 1 TWh. Tehnoloogianeutraalsed taastuenergia vähempakkumused panustavad uute taastuenergia tootmiseseadmete turule tulekusse.

6.3. Meede: Maapõueressursside uurimine ja kasutamine

Maapõueressursside hetkeolukord

Rohepöörde kontekstis mitmekordistub paljude toormete, näiteks akumetallide, vajadus võrreldes fossiilsetel kütustel põhineva majandusmudeliga (Rahvusvahelise Energiaagentuuri

raporti²⁹ põhjal). Eestis leidub kriitilisi toormeid (eelkõige haruldaste muldmetallide ja akumetallidena) fosforiidis, graptoliitargilliidis, kristalses aluskorras ja tööstusjäätmetena³⁰. Samas ei ole Eesti riikliku tähtsusega strateegiliste maavarade, sh EL kriitiliste toormete nimekirja³¹ kuuluvate ressursside uuritus praegu piisav, et võimaldada sektori arendustega edasi minna ja väärtusahelas lisandväärtust suurendada.

Seoses hoonete energiatõhususe parandamise ja rekonstrueerimisega **on kasvanud ka nõudlus ehitustegevuseks kasutatava materjali**, sh looduslike maavarade järele. Nende pidev ja samas säästlik kasutamine suurenenud mahus vajab aga samuti analüüse ja lisauuringuid.

Peamised väljakutsed, mida meetme all adresseeritakse:

- Teadmiskaasi suurendatakse eelistatult suure majandusliku potentsiaaliga maapõueressursside valdkondades;
- maapõueressursside majandamine: arvestatakse sotsiaalmajandusliku olukorraga ning leevendatakse seonduvaid negatiivseid mõjusid;
- maapõueressursside kasutuse suunamine: tagatakse ringmajanduse põhimõtetest lähtuvalt ressursside võimalikult suure lisandväärtusega ning säästlik kasutamine minimaalsete kadude ja minimaalsete jäätmetega. Tagatakse tõhus ressursikasutus;
- maapõueressursside kasutamine: informatsiooni kogumiseks ja nende kasutuselevõtuks ning maksimaalseks väärdamiseks vajalikke uurimistöid tehakse mahus ja suundades, mis tagavad piisava teadmiskaasi;
- maapõuealase info kogumine, säilitamine ja kättesaadavus: korraldatud parimal moel ja on põhjendatud ulatuses avalikult kättesaadav.

Meetme oodatav tulemus on: Eesti maapõueressursse uuritakse ja kasutatakse teaduspõhiselt, võimalikult keskkonnahoidlikult ja ressursitõhusalt riigi majanduskasvu silmas pidades. Oodatavat tulemust aitab oma teenuste kaudu saavutada Eesti Riiklik Geoloogiateenistus.

Meede 6.3	Maapõueressursside uurimine ja kasutamine					
Meetme eesmärk:	Tagada maapõueressursside teaduspõhine riigi majanduskasvule suunatud ressursitõhus haldamine ja kasutus.					
Meetme kirjeldus:	Programmi meede maapõueressursside uurimine ja kasutamine sisaldab kahte programmi tegevust, milleks on maapõueressursside uurimine ja kasutamine ning geoloogiline kaardistamine ning maapõuealane kompetents.					
Meetme mõõdikud	2021 (algfase)	2022 (sihtfase)	2023 (sihtfase)	2024 (sihtfase)	2025 (sihtfase)	2026 (sihtfase)
Tagatud on maapõueressursside kasutamise koordineerimine	täidetud		täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

²⁹ The Role of Critical Minerals in Clean Energy Transitions, IEA, 2021.

<https://iea.blob.core.windows.net/assets/24d5dfbb-a77a-4647-abcc-667867207f74/TheRoleofCriticalMineralsinCleanEnergyTransitions.pdf>

³⁰ <https://www.egt.ee/uudised/meist-meedias-pohjarannik-virumaa-fosforiidis-leiti-ka-haruldasi-muldmetalle>

³¹ https://rmis.jrc.ec.europa.eu/uploads/CRM_2020_Report_Final.pdf

ning nende kasutamise potentsiaali jätkusuutlik uurimine		täidetud				
--	--	----------	--	--	--	--

6.3.1. Programmi tegevus: Maapõueressursside uurimine ja kasutamine

Peamised väljakutsed, mida tegevuse all adresseeritakse:

- Teadmisaasi suurendatakse eelistatult suure majandusliku potentsiaaliga maapõueressursside valdkondades;
- maapõueressursside majandamine: arvestatakse sotsiaalmajandusliku olukorraga ning leevendatakse seonduvaid negatiivseid mõjusid;
- maapõueressursside kasutuse suunamine: tagatakse ringmajanduse põhimõtetest lähtuvalt ressursside võimalikult suure lisandväärtusega ning säästlik kasutamine minimaalsete kadude ja minimaalsete jäätmetega. Tagatakse tõhus ressursikasutus;

Programmi tegevus 6.3.1	Maapõueressursside uurimine ja kasutamine					
Tegevuse eesmärk:	Maapõue ja seal leiduvaid loodusvarasid uuritakse ning kasutatakse Eesti ühiskonnale võimalikult suurt väärtust looval moel, arvestades keskkonnaalaseid, sotsiaalseid, majanduslikke, geoloogilisi ja julgeoleku aspekte.					
Tegevuse kirjeldus:	Eesmärgi saavutamiseks kujundatakse maapõue uurimise ja kasutamise poliitikat, koostatakse valdkonnaanalüüse ning määratletakse riigi huvi maapõueressursside võimalikuks kasutuselevõtuks. Olulise osa tegevusest moodustab maapõueressursside kompleksne teadmispõhine uurimine. Eesmärki aitavad oma teenuste kaudu saavutada: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja Eesti Geoloogiateenistus.					
Tegevuse moodsid	2021 (algase)	2022 (sihtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Maapõueressursside uurimine ja kasutamine on jätkusuutlik ja koordineeritud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

Programmi tegevus koosneb kolmest teenusest.

6.3.1.1 Teenus: Maapõue poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine

Teenuse nimetus	Maapõue poliitika kujundamine ja elluviimise korraldamine
Teenuse eesmärk:	Eesti maapõueressursside uuritakse ja kasutatakse teaduspõhiselt, võimalikult keskkonnanahoidlikult ja ressursitõhusalt riigi majanduskasvu silmas pidades.

Teenuse kirjeldus:	Teenus hõlmab maapõueressursside uurimise ja kasutamise administreerimise korrastamist, maavarade kasutamise arengustrateegiate väljatöötamist ning uurimis- ja arendustegevuse tulemuslikkuse tõstmisele kaasa aitamist läbi õigusliku regulatsiooni, valdkonnaanalüüsi, partnerite ja sihtrühma kaasamise. Olulise osa moodustab teenusest geoloogilise uuringu ja maavara kaevandamislubade menetluse käigus riigi huvi määratlemise ja vajadusel Vabariigi Valitsusele vastavate materjalide ettevalmistamine. Samuti sisaldab teenus eelpoolnimetatud tegevuste toel maapõue uuringutega tegelevate riigiasutuste ja ettevõtete motiveerimist uuringu- ja arendusprojektidega alustama ning ühiskonna teadlikkuse tõstmist.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Maapõuepoliitika elluviimine on pidev	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

6.3.1.2 Teenus: Ekspertarvamuste koostamine, konsultatsioonide andmine, valitsusasutuste maapõuealane nõustamine

Teenuse nimetus	Ekspertarvamuste koostamine, konsultatsioonide andmine, valitsusasutuste maapõuealane nõustamine				
Teenuse eesmärk:	Erinevate kasutajate varustamine nendele vajaliku maapõuealase informatsiooniga				
Teenuse kirjeldus:	Teenus sisaldab suunatud eesmärgipärase geoloogiliste uuringute läbi viimist, valitsusasutuste nõustamist maapõue ressursside uurimise ning haldamisega seotud küsimustes ning nõustamist maapõuepoliitika kujundamisel.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Nõustamiste arv	6	5	5	5	5

6.3.1.3 Teenus: Maapõueressursside kasutuselevõtu ja väärindamise võimaluste uuringud

Teenuse tegevus	Maapõueressursside kasutuselevõtu ja väärindamise võimaluste uuringud
Teenuse eesmärk:	Teostada maavarade geoloogilised uuringud tasemel, mis vastaksid kaasaja võimalustele ning võimaldaksid anda eelhinnangud nende kasutuselevõtu potentsiaalile

Teenuse kirjeldus:	Teenus sisaldab konkreetseid maavarauuringuid ning nendega kaasnevaid geofüüsikalisi, hüdrogeoloogilisi, keskkonnageoloogilisi ja meregeoloogilisi uuringuid. Lisaks võib teenus sisaldada analüüse ja hinnanguid, mis kaasnevad konkreetsete maavaragruppide võimaliku kasutuselevõtu ja väärindamisega.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Ülevaadete koostamine on pidev. Allikas: EGT	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud	täidetud

6.3.2. Programmi tegevus Geoloogiline kaardistamine ja maapõue kompetents

Peamised väljakutsed, mida tegevuse all adresseeritakse:

- maapõueressurside kasutamine: informatsiooni kogumiseks ja nende kasutuselevõtuks ning maksimaalseks väärindamiseks vajalikke uurimistöid tehakse mahus ja suundades, mis tagavad piisava teadmisaasi;
- maapõuealase info kogumine, säilitamine ja kättesaadavus: korraldatud parimal moel ja on põhjendatud ulatuses avalikult kättesaadav.

Programmi tegevus 6.3.2	Geoloogiline kaardistamine ja maapõue kompetents				
Tegevuse eesmärk:	Informatsiooni kogumiseks ja nende kasutuselevõtuks ning maksimaalseks väärindamiseks vajalikke uurimistöid teha mahus ja suundades, mis tagavad piisava teadmisaasi; korraldada maapõuealase info kogumist, säilitamist ja kättesaadavust parimal moel ja teha põhjendatud ulatuses avalikult kättesaadavaks.				
Tegevuse kirjeldus:	Eesmärgi saavutamiseks teostatakse kompleksset geoloogilist baaskaardistamist ning maapõuega seotud fookuseeritud uurimistöid. Tagatakse parimad võimalikud geoloogilise informatsiooni uurimis- ja säilitamistingimused ja tegeletakse pidevalt avalikkuse teavitamisega maapõue temaatika võimalustest, väljakutsetest ning riskidest. Eesmärki aitab oma teenuste kaudu saavutada Eesti Geoloogiateenistus.				
Tegevuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Mõõtkavas 1:50 000 geoloogilise kompleksse kaardistamisega kaetud ala % Eesti territooriumist	36	42	46	50	54
Teavitusürituste arv	4	5	5	4	4

Seireprojektide arv	4	4	4	4	4
---------------------	---	---	---	---	---

Programmi tegevus koosneb kolmest teenusest.

6.3.2.1 Teenus: Maapõueinformatsiooni kogumine, süstematiseerimine, haldamine ja avalikustamine

Teenuse nimetus	Maapõueinformatsiooni kogumine, süstematiseerimine, haldamine ja avalikustamine				
Teenuse eesmärk:	Rajada kaasajastatud jooksvalt täiendatav geoloogiline infobaas				
Teenuse kirjeldus:	Teenuse alla on koondunud maapõue geoloogiline kaardistamine ja teemakaartide koostamine ning uuringute ja puursüdame materjali kogumine, süstematiseerimine, säilitamine; samuti hõlmab teenus geoloogilise informatsiooni avalikuks kasutuseks kättesaadavaks tegemist.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algfase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Mõõtkavas 1:50 000 geoloogilise kompleksse kaardistamisega kaetud ala % Eesti territooriumist	36	42	46	50	54

6.3.2.2 Teenus: Avalikkuse maapõuealase teadlikkuse tagamine

Teenuse nimetus	Avalikkuse maapõuealase teadlikkuse tagamine				
Teenuse eesmärk:	Maapõue kasutamise korraldus ja ruumiline planeerimine toimivad kooskõlas ja avalikkus on informeeritud maapõue valdkonna väljakutsetest, võimalustest ning riskidest.				
Teenuse kirjeldus:	Teenus hõlmab avalikkuse maapõuealast teavitamist, statistiliste ülevaadete ja trükiste koostamist ning levitamist. Olulise osa teenuse sisust moodustab regulaarne maapõueressursside uurimise ning rakendamise tutvustamise alaste teavitusürituste läbiviimine ja korraldamine.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algfase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Teavitusürituste arv	4	5	5	5	5
Allikas: EGT					

6.3.2.3 Teenus: Maapõue valdkonna seirete ja uuringute läbiviimine

Teenuse nimetus	Maapõue valdkonna seirete ja uuringute läbiviimine				
Teenuse eesmärk:	Tagada geoloogiliste valdkondadega seotud teemade pidev seire				
Teenuse kirjeldus:	Teenus hõlmab geoloogilisest keskkonnast tuleneva riskiga seotud uuringuid; veevarude uuringuid; põhjavee kvaliteedi uuringuid; põhjaveekogumite seisundi uuringuid; põhjaveeseireid; mereranniku seiret; seismoseiret; radooniseiret ning vajadusel seireandmete interpreteerimist ja nende baasil põhjendatud soovitude ja arengustenaariumide koostamist.				
Teenuse mõõdikud	2021 (algtase)	2023 (sihtase)	2024 (sihtase)	2025 (sihtase)	2026 (sihtase)
Seireprojektide arv	4	4	4	4	4
Allikas: EGT					

7. Programmi juhtimiskorraldus

Energeetika ja maavarade programmi eest vastutab energeetika ja maavarade asekanter. Programmi juhi ülesanne on programmi koostamise ja uuendamise eestvedamine, elluviimise ja seire koordineerimine, programmi ja tulemusvaldkonna arengukavade väljatöötamine ning infovahetuse korraldamine.

Programmi sisulise koostamise, elluviimise ja seire eest vastutavad energeetika ja maavarade osakonnad.

Energeetika ja maavarade programm on muuhulgas seotud järgmiste riiklike strateegiadokumentidega:

- Energiamaajanduse arengukava aastani 2030;
- Strateegia "Eesti 2035";
- Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“;
- Eesti säästva arengu riiklik strateegia „Säästev Eesti 21“;
- Kliimapoliitika põhialused aastani 2050;
- Riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030;
- Hoonete rekonstrueerimise pikaajaline strateegia;
- Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035;
- Transpordi ja liikuvuse arengukava 2021–2035.
- Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050

Valdkonna eest vastutav minister esitab programmi eelnõu Rahandusministeeriumile üks kord aastas ning see avalikustatakse MKM-i veebilehel. Pärast programmi kinnitamist koostatakse programmi rahastamiskava. Programmi tulud, kulud ja finantseerimistingimused kinnitatakse riigieelarve seadusega ning meetmete eelarved ministri liigendusega. Programmi seire toimub vähemalt kaks korda aastas.

Energeetika ja maavarade osakonnad koostavad igal aastal programmi rakendamise kohta tulemusaruande. 8 Energeetika ja maavarade programmi täitmisel tekib mitmeid koostööpunkte ministriumide ja nende valitsemisala asutustega.

Kõige sagedamini on koostöö järgmiste üksustega seoses nimetatud teemadega:

- Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium:
  - o Ehitus- ja elamuosakond;
  - o Transpordi arengu ja investeeringute osakond;
  - o Teede- ja raudteeosakond;
  - o Kriisireguleerimise osakond;
  - o Välisvahendite osakond;
  - o Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakond;
  - o Majandusarengu osakond;
  - o Ettevõtlus- ja tarbimiskeskonna osakond;
  - o Maavara osakond;
  - o Sihtasutus KredEx;
  - o Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet;
  - o AS Eesti Varude Agentuur.
- Rahandusministeerium:
  - o Riigivara osakond;
  - o Planeeringute osakond;
  - o Riigieelarve osakond;
  - o Regionaalarengu osakond;
  - o Riigi Kinnisvara AS;
  - o Statistikaamet.
- Justiitsministeerium:
  - o Õiguspoliitika osakond.
- Sotsiaalministeerium:
  - o Rahvatervise osakond.
- Siseministeerium:
  - o Pääste- ja kriisireguleerimise poliitika osakond.
- Keskkonnaministeerium:
  - o Kliimaosakond;
  - o Looduskaitse osakond;
  - o Metsaosakond;
  - o Merekeskkonna osakond;
  - o Keskkonnakorralduse osakond;
  - o Keskkonnatehnoloogia osakond
  - o Välisõhu ja kiirgusosakond;
  - o Keskkonnaamet ja Keskkonnainspeksioon.
- Haridus- ja teadusministeerium:
  - o Teadusosakond;
  - o Sihtasutus Kutsekoda.

- Maaeluministeerium:
  - o Maakasutuspoliitika osakond.

Energeetika ja maavarade valdkondade poliitika kujundamisel tehakse aktiivset koostööd kõikide energeetika ja maavarade valdkondade teenuse pakkujatega (nt mäetööstus-, elektri- ja gaasiettevõtjad). Eraldi on moodustatud valdkonna huvirühmade esindajatest koosnev MKM energeetikanõukogu ja taastuenergia nõukoda ja meretuuleenergia hoogustamise töörühm.

Otsesed seosed teiste tulemusvaldkondadega on transpordis alternatiivsete kütuste kasutuselevõtu suurendamisel ja motoriseeritud individuaaltranspordi nõudluse vähendamisel. Lisaks sõidukipargi ökonoomsuse suurendamine ja tõhususe väljaarendamine. Elamumajanduse raames on otsene seos olemasoleva hoonefondi energiatõhususe suurendamise ja uute hoonetega seotud eeldatava energiatõhususe suurendamisega.